

Blaski i cienie informatyków w Kanadzie czyli *Kodeks Etyki i Standardy Postępowania.*

Praca zawodowego (ang. professional) Informatyka, jest opisana w formularzu podania o członkostwo Kanadyjskiego Towarzystwa Informatycznego - KTI (ang. CIPS) *"Obejmuje na przykład: analizę i projektowanie systemów, analizę bazy danych lub zarządzanie bazą, programowanie systemowe, projektowanie wyposażenia w sprzęt, telekomunikację, planowanie systemów lub analizę, badania w dziedzinie technologii informacji, zarządzanie operacjami TI, pielęgnację systemu, gdy w grę wchodzi projektowanie i analiza, nauczanie, oraz wymagających zawodowych rekomendacji sprzedaży lub marketingu,..."*

"Operowanie sprzętem, używanie programów komputerowych lub sprzętu, kodowanie ze szczegółowych specyfikacji, normalnie nie są uważane za pracę na poziomie zawodowym..."

"Kodeks Etyki i Standardy Postępowania obowiązują członków KTI w ich działaniu zawodowym. Nie negują one istnienia innych zobowiązań etycznych i prawnych, nie wymienionych specyficznie, a równie koniecznych." (patrz [http:// www.cips.ca/](http://www.cips.ca/))

Warto powtórzyć i podkreślić, że członkiem KTI może być osoba, która zawodowo trudni się sprzedażą czy marketingiem w tym, szeroko zakrojonym, obszarze. Musi się ona stosować do Kodeksu Etyki i Standardów Postępowania KTI.

Otrzymanie tytułu Zawodowego Informatyka (**ZI**) jest opisane w dokumencie podania o członkostwo. Można go uzyskać mając wyższe wykształcenie i praktykę na określonym lub ocenianym przez KTI poziomie. Podane są ilości punktów (kredytów), które przyznaje się za edukację uzyskaną z różnych źródeł i za doświadczenie. To są chyba zasadnicze różnice z tym co wymaga PTI w Polsce.

W Kanadzie na 30 milionów ludności, jest około 500.000 osób pracujących w dziedzinie IT. KTI ma 8.000 członków, z nich 1.700, po sprawdzeniu ich edukacji i doświadczenia, jest certyfikowanych jako mających wymagane kwalifikacje uprawniające do tytułu "Zawodowego Informatyka" (ZI, ang. ISP). Certyfikacja nie jest licencją lecz marką handlową prawnie chronioną w niektórych prowincjach Kanady. Jest ważna na trzy lata. Po ich upływie, co rok, musi być odnawiana. Trzeba udowodnić przy tym, że rzetelnie uaktualniało się swą wiedzę przez ubiegły okres, przez uczestniczenie bierne lub czynne w konferencjach, kursach czy szkoleniach.

Sprawy certyfikacji i Kodeksu Etyki, były dyskutowane od 1975 do 1984 r. Czy mało znany tytuł ZI może dać jakieś korzyści społeczne czy zawodowe? Chyba tak, jeśli potencjalnemu pracodawcy uda się wytłumaczyć, że litery ZI na podaniu, gwarantują jemu i społeczeństwu, że dana osoba ma pewien, dość obiektywnie określony, poziom kwalifikacji, i że doksztalca się by być na bieżąco.

Tłumacząc, z długiego podania o członkostwo, wybrałem poprzednie cytaty. Kodeks Etyki i Standardy Postępowania przetłumaczyłem prawie dosłownie. Ten bardzo ważny temat, niejednokrotnie pojawiał się w dyskusjach, które mogłem śledzić z Toronto. Myślę że, z pomocą Gazety-IT, dla informacji, warto podać jak ten problem rozwiązano w Kanadzie.

NB: Terminy prawne, w różnych kontekstach, nasuwają czasem wątpliwości. Podaje więc obie terminologie i używane akronimy:

- CIPS- Canadian Information Processing Society = KTI- Kanadyjskie Towarzystwo Informatyczne;
- Information Systems Professional - ISP = Zawodowy Informatyk ZI (tytuł);
- practicioner = praktyk;
- professionalist = profesjonalista;
- profession = zawód;
- complainant = skarżący;
- judgement = orzeczenie, wyrok, opinia, zdanie, osąd;
- ruling = decyzja.

Kodeks Etyki i Standardy Postępowania (ang. Code of Ethics and Standards of Conduct)

Przedmowa

Dziedzina przetwarzania informacji ma duże znaczenie społeczne. Społeczeństwo ma więc prawo wymagać by praktykujący na tym polu poczuwali się do odpowiedzialności wobec niego, by byli najwyższej jakości i by istniały mechanizmy chroniące społeczeństwo od tych praktyków, którzy nie stosują się do wymagań lub nie są w stanie sprostać tej odpowiedzialności. KTI odpowiada na te słuszne żądania wymaganiem by jego członkowie stosowali się do poniższych Standardów.

Wprowadzenie.

Kodeks Etyki i Standardy Postępowania obowiązują członków KTI, w ich aktywności profesjonalnej. Nie negują one istnienia innych zobowiązań etycznych i prawnych, nie wymienionych specyficznie, a równie koniecznych.

Ogólne standardy i wysokie ideały członków KTI opisane są w formie Kodeksu Etyki. Specyficzne reguły, Standardy Postępowania, obramowują każdy element Kodeksu w sposób ułatwiający ustalenie czy specyficzne działania jednostki są niezgodne z nim. Mają one na celu ustalenie poziomu postępowania, poniżej którego jest ono nieetyczne. Jest też procedura, która zawiera szczegółowe kroki, które podejmie KTI by ustalić czy pogwałcono reguły, jakie ma być postępowanie dyscyplinarne, i w jakich okolicznościach można ujawnić informację. W całości, dokument ten opisuje zachowanie profesjonalne, którego oczekują członkowie KTI od siebie i od sobie równych (ang.peers). Wszyscy członkowie godzą się na osobiste stosowanie się do tych standardów gdy wstępują do Towarzystwa i potwierdzają to znów, gdy odnawiają swe członkostwo. Kodeks Etyki i Standardy Postępowania mają do czynienia ze sprawami, które wymagają osądu (ang. judgement), trudno jest bowiem wszystko określić w sposób absolutny. Zawierają takie słowa jak "autorytet," "kompetencja" i "wierny", które muszą być rozumiane w świetle profesjonalnych i moralnych standardów, obowiązujących w momencie skargi, w danym czasie i miejscu, w rozumieniu dorównujących stronom statusem (ang.peers).

Kodeks Etyki

Wszyscy członkowie KTI, jako warunek członkostwa, akceptują następujące stwierdzenie:

Potwierdzam, że moja pozycja profesjonalisty systemów informacyjnych wiąże się z pewnymi zobowiązaniami, które będę osobiście i sumiennie dotrzymywał

W stosunku:

1. Do społeczeństwa:

- Będę zawsze usiłował chronić interes publiczny i szerzył zrozumienie systemów informacyjnych i ich zastosowań.
 - Nie będę się podawał za autorytet w sprawach, w których brak mi kompetencji.
2. Do siebie i do mej profesji:
będę strzegł moją kompetencję i efektywność jako cenną własność. Będę pracował by zachować ją mimo zmieniających się okoliczności i wymagań. Działając jako profesjonalista zastosuję się do najwyższych osobistych standardów odpowiedzialności moralnej, charakteru i uczciwości.
 3. Do moich kolegów:
będę ich traktował uczciwie i szanował ich prawo do powodzenia. Ze wszystkich sił będę się przyczyniał do profesji systemów informacyjnych.
 4. Do moich pracodawców i / lub klientów:
będę świadczył im moje sumienne usługi by poprzeć ich prawowite, jak najlepsze interesy, stosownie do zarządzeń kierownictwa. (through management's direction)
 5. Do moich pracowników i personelu kontraktowego:
będę uważał by stosowali Kodeks Etyki profesjonalnego towarzystwa do którego należą.
 6. Do moich studentów:
podam im naukowe wykształcenie w zachęcający i pomocny sposób.

Standardy Postępowania

Kodeks Etyki jest listą ideałów, do których dążą członkowie KTI. Standardy Postępowania są bardziej praktyczne i możliwe do zastosowania. Wszyscy członkowie KTI jako warunek członkostwa przyjmują następujące stwierdzenia.

1. Ze względu na me zobowiązania wobec społeczeństwa:
 - a. Nie będę bez potrzeby zatajał informacje dotyczące systemów informacyjnych, które są istotne dla spraw publicznych. Będę pracował by zwiększyć publiczne zrozumienie tych systemów, ich obecnych możliwości i ograniczeń.
 - b. Nie będę nagłaśniał albo tolerował bez sprzeciwu fałszywych lub wprowadzających w błąd informacji, które według mnie mogą mieć dość poważne konsekwencje społeczne.
 - c. Nie udzielię profesjonalnej informacji czy rady, gdy wiem , że mogłyby wprowadzić w błąd, lub gdy nie jestem kompetentny by ocenić ich dokładność.
 - d. Nie będę się starał zdobyć, dzięki mej pozycji albo specjalnej wiedzy, dla mego lub innych użytku, informacje których nie jestem prawnym właścicielem.
 - e. Będę posłuszny prawom odpowiedniej jurysdykcji, i nie będę doradzał lub pomagał innym w naruszeniu tych praw. Poinformuje właściwe władze gdy dowiem się o bezprawnej akcji.

- f. Będę usiłował zwiększyć publiczne zrozumienie systemów informacyjnych.
- 2. Ze względu na me zobowiązanie wobec siebie i profesji:
 - a. Świadomie nie pozwolę by moje kompetencje spadły poniżej potrzebnych do normalnego wykonywania moich obowiązków.
 - b. Będę wypełniał me profesjonalne obowiązki w taki sposób by nie zaszkodzić statutowi mej profesji.
 - c. Podejmę właściwe kroki jeśli dowiem się z wiarogodnego źródła o nieetycznym postępowaniu kolegi.
 - d. Nie będę jako profesjonalista systemów informacyjnych fałszywie przedstawiał me kwalifikacje, ekspertyzę lub doświadczenie. Ograniczę się do działania w granicach mej ekspertyzy.
- 3. Ze względu na me zobowiązanie wobec kolegów:
 - a. Nie będę bez potrzeby zatajał informację odnośnie mej pracy czy profesji.
 - b. W pełni uznaję pracę innych.
 - c. Będę starał się dzielić moją wiedzę i biegłość z kolegami by osiągnąć zadawalające rezultaty.
- 4. Ze względu na me zobowiązanie wobec pracodawcy lub moich klientów:
 - a. Będę odpowiedzialny za moją pracę i za dotrzymanie zobowiązań. Poinformuję innych, którzy mają prawo i potrzebę wiedzy o jakiejś części mej pracy.
 - b. Nie przyjmę pracy, do której nie mam kompetencji, lub która nie może być ukończona w czasie zadawalającym mego pracodawcę.
 - c. Zachowam uzasadnioną czy prawnie wymaganą tajemnicę prywatnej informacji mego pracodawcy.
 - d. Zrobię co trzeba by mój pracodawca czy klient, wiedzieli jaki jest właściwy poziom ekspertyzy i bieżącej profesjonalnej wiedzy potrzebny do wykonania zadania.
 - e. Będę szanował stronę handlową mego zobowiązania wobec pracodawcy i/lub klienta. Dostosuję się do wszystkich kontraktowych układów i wymagań konfidencjonalności. Dochowam tajemnicy informacji o moim pracodawcy i innych firmach, szczególnie jeśli chodzi o dane i oprogramowanie.
 - f. Nie podejmę się pracy, którą uważam za nieetyczną lub gdzie by wykorzystano środki należące do innych.
 - g. Będę unikał konfliktu interesów i uprzedzę o zagrożeniu nim.
- 5. Ze względu na me zobowiązanie wobec moich studentów:
 - a. W tych obszarach w których uczę, będę utrzymywał moją wiedzę o systemach informacyjnych, na poziomie wyższym niż wymagany programowo.
 - b. Będę traktował moich studentów jako zasługujących na mój rzeczywisty i znaczny wysiłek.

Procedury wykonawcze

Jeśli Towarzystwo ma stosować dyscyplinę Kodeksu do członków, którzy nie zachowują standardów postępowania, koniecznym jest wspomóc Kodeks Etyki i Standardy Postępowania jasnymi, uporządkowanymi, rozsądnymi procedurami wykonawczymi. Muszą zapewnić, że nie podejmie się żadnych arbitralnych lub złośliwych kroków.

Skarga.

Skarga musi być:

- na jednostkę,
- w formie pisemnej i musi cytować rzekomo pogwałconą specyficzną klauzulę Standardu Postępowania,
- opisywać specyficzną kwestionowaną akcję,
- opisać w ogólnych zarysach, poważny negatywny efekt tej akcji dla profesji, KTI, biznesu albo jednostki,
- stwierdzać, że wg najlepszych informacji skarżącego nie jest już lub nie będzie w najbliższym czasie przedmiotem postępowania prawnego,
- mieć podpisane oświadczenie, że fakty są prawdziwe zgodnie z wiedzą skarżącego.

Skarga musi być przesłana do Prezesa KTI. Prezes lub jego delegat, rozpatrzy skargę by sprawdzić czy zaspakaja wyżej wymienione kryteria. Jeśli tak nie jest, zwróci ją do skarżącego by dokonał możliwych zmian i ponownie przedłożył. Jeżeli specyficzna akcja oskarżonego ma być wkrótce przedmiotem postępowania prawnego, nie podejmuje się żadnej akcji do czasu zakończenia postępowania.

Jeśli skarga nie jest odrzucona, to po zasięgnięciu rady prawnej, zawiadomi się oskarżonego członka KTI na jego ostatni znany adres, listem poleconym, zawierającym kopię skargi. Jeśli będzie chciał, będzie miał 30 dni by przygotować pisemne zaprzeczenie skargi. Zawiadamia się o tym postępowaniu Prezesa właściwego oddziału KTI.

Zaprzeczenie skargi musi dotyczyć tych samych punktów, które są w skardze, i musi zawierać oświadczenie, że fakty zawarte w zaprzeczeniu są prawdziwe zgodnie z najlepszą wiedzą oskarżonego.

Prezes Zarządu Głównego KTI lub jego delegat, rozpatrzy skargę, i jeśli jest załączone, jej zaprzeczenie, by zdecydować czy jest dosyć dowodów by rozpocząć pełne przesłuchanie. Jeśli zdecyduje afirmatywnie, całą informację przesyła do Komitetu Przesłuchania złożonego z 3 członków wyznaczonych w ciągu 30 dni od otrzymania zaprzeczenia lub od ostatecznej daty do jego przedłożenia.

Procedura Przesłuchania

Komitet Przesłuchania (**KP**) stosuje się do następującej procedury:

- Komitet, na koszt KTI, będzie starał się przesłuchać skarżącego, oskarżonego i wszystkich innych mających istotne informacje. Decyduje też o liczbie przesłuchanych osób i gruntowności przesłuchań, oraz czy oskarżony może być na nich obecny.
- Jeśli oskarżony nie był dopuszczony, to dostanie notatki zawierające istotne części przesłuchań.
- Oskarżony, będzie miał okazję do pełnego przesłuchania, i jeśli będzie sobie tego życzył, w obecności skarżącego.
- KP, jeśli uzna za potrzebne, korzysta z pomocy radcy prawnego. Oskarżony i skarżący, mogą mieć radców prawnych na własny koszt.
- KP po rzetelnej i pełnej deliberacji wyda swą decyzję (ang. ruling) na piśmie.
- Jeśli uzna to za stosowne, KP może ustalić dodatkowe reguły i procedury.

Decyzja KP:

1. Może odrzucić oskarżenie,
2. Może być ostrzeżeniem oskarżonego,
3. Może zawiesić jego krajowe lub oddziałowe członkostwo na określony okres czasu,
4. Może mu odebrać członkostwo w KTI lub prawo ubiegania się o inne stopnie członkostwa,
5. Może podjąć inne decyzje, które KP uważa za stosowne (np nakazać oskarżonemu zmianę nagłówka na papierze listowym, czy usunięcie na wizytówkach informacji, że jest Zawodowym Informatykiem lub członkiem KTI). Komitet Przesłuchania przygotowuje swą opinię o tej sprawie, w której poda fakty, podjęte kroki, i uzasadnienie swych akcji. Sprawdzi ją Komitet Wykonawczy Głównego Zarządu KTI i na jego życzenie, radca prawny. Gdy opinia uzyska aprobatę, wyśle się ją do oskarżonego, który może złożyć odwołanie. Należy działać bezzwłocznie, by odpowiedzieć oskarżonemu w ciągu 120 dni od momentu otrzymania skargi przez KP. Jeśli jest to niemożliwe, należy wysłać list do Głównego Prezesa KTI, z kopią do oskarżonego i oskarżającego, z uzasadnioną prośbą o przedłużenie tego terminu.

Procedura odwołania.

Jeśli oskarżony nie jest zadowolony decyzją KP, może w ciągu 30 dni od jej podjęcia odwołać się do Komitetu Wykonawczego Głównego Zarządu KTI. W takim wypadku stosuje się następującą procedurę:

Komitet Wykonawczy w ciągu najbliższego regularnego zebrania, lub specjalnej sesji, sprawdzi opinię czy inną posiadaną informację, i orzeknie, że:

1. KP popełnił w postępowaniu poważny błąd, lub
2. Przedłożono nowe ważne dowody,

Oskarżony i skarżący na tej sesji odwoławczej mogą mieć radców prawnych.

Komitet Wykonawczy określi czy według niego, zaistniała jedna z powyższych sytuacji. W razie afirmacji, sprawa zostanie zwrócona do tego samego lub nowego KP. Decyzja Komitetu Wykonawczego jest ostateczną i nieodwołalną.

Publikacja i zachowanie dokumentów.

Gdy zakończono Proces Odwołania i inne procedury, albo po upływie czasu gdy wolno odwołać się, jeśli decyzją była zawieszenie lub odebranie członkostwa, Opinia zostanie opublikowana we właściwej publikacji KTI.

Jeśli decyzja była uniewinnieniem lub ostrzeżeniem oskarżonego i zarządu on publikacji, wtedy sam poniesie koszt.

Protokoły KP z uzgadniającymi załącznikami będą zachowane przez Zarząd Główny przez pięć lat. Odpowiedź na zapytania może, za jego zgodą, zawierać informacje statystyczne, które nie ujawniają szczegółów określonej skargi, takie jak liczba załatwionych skarg lub kopie uprzednio opublikowanej informacji

Inna informacja może być dana jedynie za pisemnymi zezwoleniami Komitetu Wykonawczego, oskarżonego i skarżącego

Komentarze i tłumaczenie [Jacek Kryt](#),
prof. emeritus, Ryerson University, Toronto